

## Mūsdienu sabiedrības involucionaritāte

*Andrejs Vilks*

*Rīgas Stradiņa universitāte,  
Juridiskā fakultāte, Latvija*

**Ievads.** Evolūcija un involūcija ir divi savstarpēji saistīti, bet pilnīgi pretēji procesi. Ja pirmais ir virzīts uz attīstību, izaugsmi un pilnveidi, tad involūcija ir tendēta uz pašiznīcināšanos un izzušanu. Pašreizējie globālie politiskie un sociāli ekonomiskie, kā arī morāli ētiskie procesi zināmā mērā liecina par atsevišķu procesu destrukтивismu, kuri var novest ne tikai pie reģionālām kara darbībām (hibrīdkariem), cilvēku apzinātu iznīcināšanu, bet arī pie totālās militarizācijas un sabiedrības pašiznīcināšanās.

**Darba mērķis.** Apzināt atsevišķas pašreizējās involucionārās tendences, atklāt to iezīmes un izpausmes.

**Rezultāti.** Cilvēku pašiznīcināšanās tendences visspilgtāk iezīmējas teroristiskajos aktos un militārajās operācijās, kara darbībā. Civilizācijas attīstības vēsturē, sākot no 3600. gada p.m.ē., ir bijuši tikai aptuveni 300 miera gadi bez kara darbības. Vairāk nekā 15 tūkstošos karu dzīvību zaudēja ap 3,5 miljardiem cilvēku. 20. gadsimta 80. gados vien pasaulē bija 154 kari, kuros krita vairāk nekā 100 miljoni cilvēku. Pagājušajā gadsimta 87 gados 39 miljoni cilvēku gāja bojā starpnacionālos konfliktos un pilsoņu karos. Savukārt 151 miljonu cilvēku iznīcināja valstu totalitārie režīmi. Pirmajiem militāro operāciju modeļiem bija raksturīga liela cilvēku skaita piedalīšanās kara darbībā. Otro posmu raksturoja liela tehnisko jaudu pielietošana un upuru skaita palielināšanās. Trešajā militāro operāciju periodā galvenā nozīme bija stratēģijas un taktikas komponentiem, izmantojot tehniku un "dzīvo" spēku. Jaunāko laiku militārajās operācijās frontes līniju praktiski nav. Uzbrukumu mērķis ir nevis militārpersonas, bet gan civiliedzīvotāji un pārvaldes struktūras. Pētījumi apliecina, ka kara darbībā tiek nogalināti 80% civiliedzīvotāju un 20% militārpersonu. Iezīmējas jaunu tehnoloģiju pielietošana (bezpilota lidaparāti jeb droni, vakuuma bumbas, elektrolāzieroči u. c.). Militārajās operācijās iesaistās komerciālās nevalstiskās vienības, kuras par savu darbību nenes nekādu atbildību. Arī tagad simtiem un tūkstošiem cilvēku tiek nogalināti Ukrainā, Sīrijā. Teroristiskie akti ar pārsteidzošu regularitāti pseidomērķu sasniegšanai katru gadu aiznes simtiem cilvēku dzīvības. Teroristu pašnāvnieku, kā arī nogalināto cilvēku dzīvības, sakropļoto veselība iezīmē to, ka sabiedriski nozīmīgas vērtības devalvējas. Sociāli patoloģiskie procesi ar aizvien negatīvākām sekām mūsdienu sabiedrībā kļūst aizvien redzamāki. Karš un terorisms pašreizējos apstākļos kļūst par normālu parādību [William Astore].

Krievijas antropologs A. Belovs uzskata, ka dabā notiek nevis dzīvnieku humanizēšanās un viņu cilvēcisko īpašību apguve, bet gan pilnīgi pretējs process – cilvēks kļūst dzīvnieciskāks. Pasaulē risinās nevis evolucionārie, bet gan involucionārie procesi. Cilvēki pakāpeniski zaudē daļu cilvēcisko īpašību. Attīstās patogēnie procesi, tostarp sociālā aspektā. Apsūdzot dzīvniekus paaugstinātā agresivitāte, mēs tos nepamatoti un nepelnīti apvainojam. Agresija dzīvnieku vidū var būt tikai galējās nepieciešamības gadījumos: aizsargājot mazuļus; paš aizsardzības nolūkos; nodrošinot iztiku. Agresivitāte un nonāvēšana dzīvnieku pasaulē nekad nav pašmērķis, kā tas ir tā saucamajā civilizētajā pasaulē, kad cilvēki tiek spīdzināti un nogalināti vienkārši tāpat (atriebjoties, aiz greisirdības, alkohola mēriņa dēļ, aizstāvot it kā vitāli svarīgas intereses).

**Secinājumi.** Pašreizējās sabiedrības funkcionēšanas tendences liecina nevis par tās sabalansētu, ilgtspējīgu attīstību, bet gan involucionaritāti – virzību uz pašiznīcību. Sabiedrības pārvaldes procesi nav pietiekami rezultatīvi un efektīvi. Pasaule kļūst par globālo karalauku.